PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY

pääsihteeri Karanko 23.2.2021

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N LAUSUNTO HALLITUKSEN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLIITTISESTA SELONTEOSTA

1. Kriisinsietokyky ja huoltovarmuus

Yksi suomalaisen yhteiskunnan vahvuuksista on julkisen sektorin, järjestöjen sekä elinkeinoelämän yhdessä tuottama huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus. Yritysten rooli tässä toiminnassa on keskeinen.

Suomessa toimiva puolustus-, ilmailu-, avaruus- ja turvallisuusteollisuus tuottaa ja tukee viranomaisten tarvitsemia materiaalisia suorituskykyjä. Puolustusteollisuus on monilla tavoin integroitu osaksi puolustusjärjestelmäämme. Puolustusvoimien suorituskyvyn ylläpito ja kehittäminen edellyttävät laaja-alaista kansallista osaamispohjaa, koko yhteiskunnan järjestelmien toimivuutta sekä kilpailukykyistä ja osaavaa suomalaista puolustus- ja turvallisuusteollisuutta[i]. Puhuttaessa Suomen turvallisuuden lujittamisesta on hyvä huomioida, että teollisuuden osaaminen varmistaa osaltaan selonteossa mainitun avun vastaanottokyvyn sekä teknologisen avun annon.

Yritysten jatkuvuudenhallinta on yksi huoltovarmuuden perustoista. Olennainen osa on verkostojen hallinnointi. Sotilaallista huoltovarmuutta luodaan vahvasti myös koti- ja ulkomaisen teollisuuden yhteistyöllä, mikä edistää näiden välistä keskinäisriippuvuutta. Vuonna 2020 alkanut Covid-19 pandemia osoitti suomalaisen puolustus- ja turvallisuusteollisuuden kriisinsietokyvyn, mutta toi myös esille globaaleihin arvoketjuihin sekä sisämarkkinoihin liittyvät haasteet.

2. Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälinen yhteistyö ja vientimarkkinat ovat Suomessa toimivalle teollisuudelle elinehto. PIA:n jäsenten yhteenlasketusta liikevaihdosta vuosittain 40 % - 60 % koostu vienneistä. Luvanvarainen puolustustarvikkeiden vienti vaihtelee vuosittain suuresti ja on riippuvainen muutamista suurista toimituksista. Viime vuosina sen suuruus on ollut 100 – 200 miljoonaa euroa. Suomalaiset puolustusteollisuusyritykset ovat luonteeltaan lähinnä osajärjestelmien tai kriittisten komponenttien toimittajia. Yritysten tuotteet integroidaan osaksi

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin 09 192 31
www.puolustusteollisuus.fi
1534510-8

kokonaisjärjestelmää, jonka toimittaja loppuasiakkaalle on kansainvälinen kumppani.

Suomessa toimivan puolustusteollisuuden omistuspohja on kansainvälistynyt. Myös suomalaisten alan yritysten omistajuudet ulkomailla ovat lisääntyneet. Yritysten kansainvälinen liiketoiminta edellyttää usein ko. maiden puolustushallintojen yhteistyötä sekä ns. arvovaltatukea Suomen puolustushallinnolta vientiponnisteluille. Suurimmat mahdollisuudet suomalaisille alan yrityksille ovat Aasiassa, Lähi-Idässä ja Etelä-Amerikassa. Nämä maat investoivat ja rakentavat omaa teollisuuttaan. Pohjoismaiset yhteistyökumppanit ovat suomalaiselle teollisuudelle luontaisia. Suomalaiset yritykset ovat osallistuneet aktiivisesti myös mm. Naton suorituskykyjen kehittämiseen liittyviin tutkimusprojekteihin. Suomen hävittäjähankintapäätös määrittelee myös osaltaan suomalaisten teollisuuden kansainvälisen yhteistyön alueellisia painopisteitä.

Teollisuuden kansainvälistymistä haastavat ennen kaikkea poliittiset markkinat ja protektionismi. Myös vaikeasti ennakoitava vientivalvontapolitiikka sekä vientivalvonnan käyttö kauppapolitiikan välineenä erityisesti Kiinan ja Yhdysvaltojen välillä ovat haasteellisia.

Yhteistyö koti- ja ulkomaisten puolustusteollisuusyritysten kesken mahdollistaa sotilaallisen huoltovarmuuden kannalta riittävän osaamisen ja tuotannon kehityksen ja säilymisen. Valtioneuvoston huoltovarmuuspäätöksen mukaan kotimaisen puolustusteollisuuden on kyettävä olemaan osana laajempaa arvoketjua, jotta se voi pysyä mukana teknologisessa kehityksessä.

3. Euroopan unionin puolustusyhteistyö

EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittäminen ja puolustusyhteistyön tiivistäminen näyttäytyy puolustusteollisuudelle ennen kaikkea Euroopan puolustusrahaston (EDF) muodossa.

Puolustusrahasto poikkeaa muista EU:n rahoitusinstrumenteista. Jäsenmailta tai osallistuvilta yrityksiltä edellytetään myös omaa rahoitusta suorituskykyjen kehittämisen projekteille. Jäsenmaiden tulee lisäksi etukäteen sitoutua kehitettävien suorituskykyjen hankintaan. Työohjelmassa korostuvat suuret lippulaivahankkeet, joiden toimittajaverkostot ovat käytännössä valmiit.

Vaikka Suomen hallinnon resurssit tukea suomalaista teollisuutta hankkeisiin osallistumiseen ovat rajalliset, ovat suomalaiset yritykset olleet aktiivisia projektihaussa.

Suomen puolustusteollisuudelle on tärkeää, että Euroopan puolustusvirastossa jäsenmaiden yhdessä määrittelemä Capability Development Plan (CDP) muodostaisi

vahvemman perustan puolustusrahaston hankkeille. Vain siten voidaan varmistaa, että puolustusrahasto saavuttaa tavoitteensa ja kehittää EU:n puolustusyhteistyötä.

4. Puolustustarvikkeiden vienti ja asevalvonta

Suomalaisen puolustusteollisuusteollisuuden elinvoimaisuus ja osaamisen kehittäminen sekä ylläpito edellyttävät vientiä, kansainvälistä yhteistyötä ja osallistumista yhteishankkeisiin. Teknologinen kehitys sekä ns. siviiliteknologian ja puolustuksellisen teknologian lähentyminen luovat uusia mahdollisuuksia teollisuudelle ja sen kansainväliselle yhteistyölle.

Kannatamme autonomisten asejärjestelmien kansainvälistä sääntelyä. Tietyt asejärjestelmät sisältävät autonomiaa jo nyt. On myös tiedostettava, että teknologisesta kehityksestä syrjäytyminen voi osaamisvajeen lisäksi aiheuttaa turvallisuusriskejä.

Puolustusmateriaalin elinkaari on pitkä, jopa useita kymmeniä vuosia. Asiakkaat, myös Suomi, olettavat, että materiaalin toimittaja on asiakkaan tukena järjestelmän koko elinkaaren. Suomalaisen teollisuuden uskottavuudelle ja tulevaisuudelle on siten ensiarvoisen tärkeää, että se kykenee näin toimimaan ja tukemaan myytyjä järjestelmiä tai niiden osia koko elinkaaren ajan. Kyse on myös Suomen maineesta kauppakumppanina.

Suomen teollisuuden luonteen takia Suomen harjoittama vientilupapolitiikka vaikuttaa usein myös teollisuuden kansainvälisiin verkostoihin. Jos suomalainen teollisuus näyttäytyy epäluotettavana kumppanina, on sen rooli helppo sivuuttaa merkittävissäkin hankkeissa ja yhteisprojekteissa.

Suomen harjoittaman puolustustarvikkeiden vientilupapolitiikan tulee olla pitkäjänteistä ja ennakoivaa. Vientilupien saamisen epävarmuus ja lupaprosessin pituus ovat nyt johtaneet uusista hankekilpailuista kieltäytymiseen. Valitettavasti on esimerkkejä siitä, että muiden Euroopan maiden teollisuus on vienyt samoja tuotteita samoille loppukäyttäjille, joille suomalaiset yritykset eivät ole saaneet vientilupia.

[i] VNp Huoltovarmuuden tavoitteista 1048/2018